

Temenuzhka Stoyanova

From: Екипът на София <info@ekipnasofia.bg>
Sent: 20 юли 2023 г. 16:50
To: rio@sofia.bg
Subject: Проект на „Програма за управление на отпадъците на Столична община за периода 2021 – 2028 г.“
Attachments: Становище_ПУО_Екипът.pdf

Здравейте,

Изпращаме становище относно проекта за „Програма за управление на отпадъците на Столична община за периода 2021 – 2028 г.“

С уважение,
Екипът на София

Становище от "Екипът на София" по проект за Програма за управление на отпадъците на Столична община 2021-2028 г.

Коментарите следват структурата на документа:

II. Обхват на програмата:

Според авторите основната цел на програмата е "население и бизнес на Столична община, които подобряват прилагането на йерархията на управление на отпадъците във всички процеси и нива".

Прави впечатление, че в целта липсва ролята на общината и взаимодействието ѝ с гражданите и бизнеса, което е основополагащо в управлението на отпадъците. Също така в програмата не е посочено дали са провеждани проучвания на общественото мнение за това какви са проблемите и какво може да се подобри в новата програма.

Липсва и информация за териториалния анализ, според който да се конкретизират различни видове мерки спрямо различните райони - сметосъбиране и сметоизвозване спрямо гъсто населени райони или еднофамилни сгради, централни или периферни части и т.н. Не е посочено и как съставянето на програмата се обвързва с анализите, провеждани през годините от ОП "Софияплан".

Липсата на такива проучвания и анализи са предпоставка представената програма да не отразява важните стъпки за създаване на работещи политики на СО за най-горните нива на йерархията за управление на отпадъци - предотвратяване, подготовка за повторна употреба и рециклиране, както и на въвеждането на принципа "замърсителят плаща" като водеща основа за определяне на таксата за битови отпадъци.

IV. Основни изводи от анализа на състоянието на отпадъците в СО

Смятаме за недостатъчно и неточно да се използват данните от морфологичния анализ на битови отпадъци от 2019 г. Столична община е единствената община в България, разделена на 24 административни района. Всеки един от тях има свои специфични дадености, важни за целите на програмата. Отвъд това много от столичните райони са с разнородно застрояване и гъстота на населението в различните свои части. За да се направят изводи, които да са полезни за управлението на отпадъците на територията на СО, е необходим актуален морфологичен анализ, който да дава подробни данни за състава на отпадъците спрямо отделните райони и дори квартали и населени места в тях.

При извършване на морфологичния анализ като дейност в плана (точка 52) е от изключителна важност да бъде преразгледана програмата с новите данни.

2. Разделно събрани отпадъци

Според текста всички 24 района са обхванати от системата за разделно събиране. В същото време обаче контейнерите не са разпределени така, че да осигуряват лесен достъп за всички граждани. Подобни заключения са направени още преди години, както във Визия за София, така и в "Програма за София" (ПИРО). Тази ключова констатация не е отразена в изводите.

Анализите на добрите практики от Европа, редовно извършвани от организацията ACR+, в която Столичната община членува, ясно посочват кои са главните параметри на успешните схеми за разделно събиране. За системите с улични контейнери, каквато е столичната, успеваемостта зависи най-вече от гъстотата (брой контейнери на км²) и няма никакво отношение към броя контейнери на жител. **Изводът е, че близостта на контейнерите за разделно събиране до домакинствата е ключова за успеха.** За сравнение: в София контейнерите за разделно събиране на опаковки са разположени около 10 пъти по-нарядко от най-добре работещите системи в Европа.

https://www.acrplus.org/images/technical-reports/2019_ACR_Analysis_135_Paper_Packaging_Waste_Collection_Systems.pdf

Следователно, изпълнението на определените от закона минимални изисквания за брой и разполагане на контейнери за разделно събиране е недостатъчно, за да се способва по-активно участие от страна на домакинствата.

Общината не може да разчита, че ще постигне все по-високите цели на Европейския съюз относно разделното събиране и рециклиране на битови отпадъци и отпадъци от опаковки чрез разделяне на смесени (остатъчни) битови отпадъци в завода за механично и биологично третиране (МБТ), защото чрез МБТ не може да се отделят повече от 9-10% рециклируеми отпадъци, особено ако смесените отпадъци съдържат биоотпадъци. Следователно, единственият начин да се постигнат новите цели е чрез **по-активно участие на домакинствата, което би могло да бъде способствано чрез по-гъсто разположени контейнери.**

В този контекст и имайки предвид че София е най-населената и най-голяма урбанизирана територия в страната, Столичната община може и следва да определи по-строги изисквания към организациите за оползотворяване на отпадъци от опаковки в Наредбата и в договорите, които сключва с тях. Това може да стане чрез въвеждане на максимално отстояние от 150 м на всяко домакинство до своеобразен "остров" с контейнери за разделно събиране на рециклируеми отпадъци от пластмаса, метал, хартия, стъкло и хранителни отпадъци. За практическото прилагане на подобно изискване е добре новите

местоположения да се определят чрез внимателен урбанистичен GIS анализ – практика, която от няколко години се прилага от ОП “Софияплан”.

Предвид разнородния характер на застрояване на Столичната община, е необходимо да се направи цялостен и детайлен анализ на най-подходящите методи за разделно събиране на отпадъци от домакинства спрямо вида на различните градски и извънградска територии. На базата на такъв анализ биха могли да се направят много по-конкретни насоки за отреждане и фиксиране на местата за контейнерите, както и да се приложи индивидуализиран подход, където е нужно. Важно е в този процес да бъдат включени и районните кметове на всички 24 района, тъй като те познават много по-добре местния контекст.

IV.2. Относно “Контрол върху незаконното изхвърляне и депониране”

За да се осъществява контрол, трябва да се включат мерки за нерегламентирани сметища в частни имоти. За момента няма възможност инспекторите да контролират такъв тип замърсяване, а същевременно то води до понижаване качеството на живота на хората, живеещи в съседните имоти.

Също така управлението на строителните отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата, гумите и едрогабаритните отпадъци (ЕГО) трябва да бъде обвързано и с контрол върху последващо изгаряне на тези отпадъци. Поставянето им до контейнерите за смесени битови отпадъци често води до нерегламентирано транспортиране и изгаряне от енергийно бедни домакинства, което съответно води до замърсяване на атмосферния въздух.

Притеснително е, че според таблица 10 “Сключени договори за разделно събиране на МРО с организации по оползотворяване” е видимо, че няма такива за излезли от употреба гуми.

IV.3.2. Разделно събиране на опасни отпадъци

Необходимо е графикът на мобилните пунктове за събиране на опасни отпадъци да бъде съобразен с работното време на гражданите. За да бъде удобен, пунктът трябва да отваря поне час преди и да затваря поне час след стандартното работно време от 9 до 18ч.

За улавяне на по-голям дял от опасните битови отпадъци е необходимо предоставянето на достъпни и удобни възможности за правилното им предаване за по-нататъшна обработка. Това може да се постигне чрез изграждане на пунктове за разделно събрани опасни отпадъци в отделните райони на СО.

IV.3.6. Площадки на територията на общината за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата

Въпреки, че с изм. и доп. на ЗУО (бр. 105 от 30.12.2016 г.) отпадна изискването за населените места с районно деление площадките за предаване на разделно събрани битови отпадъци от домакинствата и други обекти да съответстват най-малко на броя на районите, обособяването на такива площадки за всеки район в Столичната община е от изключително значение. Съчетано с широко мащабна образователна и информационна кампания, насочена към гражданите, това би спомогнало за значителното намаляване на количеството изхвърлени смесени битови отпадъци. Площадките трябва да са лесно достъпни за всички граждани на общината. Необходимо е да бъде направен анализ на възможните локации за такива площадки, с цел да се идентифицират конкретни имоти във всеки район на общината.

Възможно е тези площадки да са едновременно и центрове за предаване на вещи за повторна употреба, което би допринесло значително към целите за предотвратяване генерирането на отпадъци.

IV.4. Основни изводи от анализа на дейността на Столичното предприятие за третиране на отпадъците (СПТО)

Изводът в програмата е, че е необходимо обновяване на част от инсталацията и решаване на проблема с произвеждания RDF.

Нашето предложение е превръщане на МБТ „Сагина“ в инсталация за материално оползотворяване и биостабилизиране (МОБТ от англ. MRBT – Material recovery and biological treatment). Сегашното предприятие е настроено да максимизира производството на RDF и да генерира отпадъци за депониране.

Комбинацията от материално оползотворяване и биологично третиране (МБОТ) е по-добър и по-гъвкав подход към управлението на остатъците в рамките на кръговата икономика, като се има предвид нейната основна цел, която, освен общото намаляване на отпадъците, е да се максимизира във времето разделното събиране и рециклирането на изхвърлените материали и да се сведат до минимум остатъчните отпадъци.

Системата МОБТ съчетава биологично третиране (за стабилизиране на ферментиращите материали, които се намират в остатъчните отпадъци) с оборудване за сортиране (за оползотворяване на материали, които не са били насочени – напр. пластмаси без опаковки – или не са били уловени при разделното събиране). Този подход отклонява в достатъчна степен отпадъците от депата благодарение на възстановяването на някои материали и загуби от процеса на биологична стабилизация.

МОБТ осигурява намаляване на отрицателното въздействие на остатъците в депата в съответствие със стратегическите цели на Директивата за депониране на отпадъци. В същото време той запазва гъвкавостта, необходима за непрекъснато подобряване на ефективността на системите за управление на отпадъците. Всъщност секциите за биологично третиране на MRBT могат постепенно да се превърнат в мощности за компостиране на чисти органични вещества, а секциите за материално оползотворяване могат да се използват за обработка на все по-големи количества чисти материали от разделното събиране.

Докато МБТ се фокусира върху създаването на гориво от отпадъци, по-конкретно от изгарянето на хартия и пластмаса, МОБТ има за цел да увеличи оползотворяването на материали, които могат да бъдат рециклирани и повторно използвани, в съответствие с общата мисия на кръговата икономика.

IV.8 Основни изводи от анализа на инфраструктурата по управление на отпадъците

Площадка "Хан Богров"

Отчетено е, че "изградените съоръжения са с достатъчен капацитет", но това няма да е така при въвеждане на система за разделно събиране на био-отпадъци от домакинствата, както е отбелязано след това на стр. 46-47, както и при изпълняване на СЦ1, т. 10 от ППОО.

Също така натоварването на компостиращата инсталация е на пълен капацитет. Има ли анализ съвместно с дирекция "Зелени системи" относно увеличаването на отпадъците от паркове и градини, които се компостират на площадката?

IV.10 Основни изводи от анализа на икономическите инструменти и стимули в областта на управлението на отпадъците и ефективността от действието им

Напълно подкрепяме принципа "замърсителят плаща" да бъде водещ в определянето на такса битови-отпадъци.

Тъй като е отбелязано, че сумите, които населението ще заплаща, ще се увеличат, е необходимо да бъде направена комуникационна стратегия за тази промяна и запознаване на гражданите с предстоящите промени предварително. Основна част от комуникацията трябва да бъде и около прозрачността относно разходването на средствата за управление на отпадъците, включително подробно запознаване с оперативните разходи, което да е достъпно до всички граждани.

Напълно подкрепяме предложенията за:

- 1) Разширяване на системите за разделно събиране на отпадъци при източника на МРО, хранителни и зелени отпадъци, текстилни отпадъци и др.
- 2) Създаване на центрове за повторна употреба, подготовка за повторна употреба
- 3) Създаване на площадки за разделно събрани отпадъци.
- 4) Създаване на социални центрове за ремонт
- 5) Въвеждане на данъчни стимули от общинския съвет за малките местни предприятия за продажба на продукти в насипно и наливно състояние, които да се пълнят в собствени съдове на клиентите
- 6) Създаване на интернет сайт, обозначаващ и представящ пунктовете за безвъзмездно предаване на отпадъци от домакинствата

Както площадките за разделно събрани отпадъци, така и централните за повторна употреба и социалните центрове за ремонт е необходимо да бъдат във всички райони и да са на достъпни с градски транспорт места, за да се използват ефективно от всички граждани.

Относно продажбата насипно и наливно в собствен съд на клиента - тази практика е записана като добра и в Националния план за управление на отпадъците. За да се осъществи обаче е необходимо да има промяна на Наредба № 5 от 25 май 2006 г. за хигиената на храните, според "Чл. 67. (1) Дейностите, свързани с обвиване и пакетиране на храните, се извършват по начин, който не води до замърсяване на храните. Където е необходимо и особено при използване на метални кутии или стъклени опаковки, се изисква гарантиране целостта на конструкцията и чистота на опаковките". Поради така написаната наредба редица ресторанти, магазини и кафенета отказват да сипват храна в съдовете на клиентите (защото казват, че не могат да гарантират за чистотата на определените съдове, нито имат капацитет или възможност да ги мият на място) и вместо това сипват храна в пластмасови кутии за еднократна употреба. Не е редно търговска верига да трябва да гарантира за чистотата на съда на клиента, това е отговорност само и единствено на клиента. Настояваме Столична община да заема активна роля за промяна на тази наредба.

VI.2. Алтернативи за постигане на целите

Въпреки централизирания подход на управление на отпадъците в СО, смятаме, че е важно да бъде разгледана в повече детайл ролята на районните кметове. Като хора, които най-отблизо виждат проблемите в управлението на отпадъците и комуникират с жителите, е изключително важно те да имат повече правомощия на местно ниво. Тяхната роля може да е особено голяма в привличането на местни лидери на мнение, работата с училищата и детските градини, както и по-големите бизнеси в съответния район. Въвличането на районните кметове и администрация в промяната на навиците и в

създаването на добри практики според нас, не е алтернативен, а е задължителен инструмент за постигане на целите на програмата.

План за действие към ПООП

Подкрепяме дейностите и мерките, предложени в ПООП. Бихме искали да отбележим отново, че точка 5 е свързана с промяна в Наредба № 5 от 25 май 2006 г. за хигиената на храните.

Относно депозитна система – тази мярка трябва да бъде на национално ниво. Вече има пилотен проект в община Габрово, както и в частни вериги магазини, които показват много добри резултати.

По точка 11 – препоръчваме въвеждане и на посуда за многократна употреба, за да се намалят и отпадъците от пластмаса.

По точка 14 – очакването за само 30% не е подкрепено с анализ.

По точка 16 – приветстваме такова приложение и препоръчваме да се направят достатъчно тестове с различни групи граждани.

План за действие към Подпрограма за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци

Подкрепяме дейностите в плана, като единствено предложение за подобрене тук е да бъде актуализирана целевата година към мярка 28. *“Разширяване на системата за разделно събиране на хранителни отпадъци чрез включването на домакинства, заведения за обществено хранене, пазари и др., включително чрез осигуряване на контейнери за събиране органични отпадъци, както и нормативното уреждане на това задължение, чрез изменение на текстовете на Наредбата в тази насока”*. Заложеният срок за реализация – до края на 2028г., не съответства на задължението на СО, произхождащо от европейските директиви за отпадъците, до 31 декември 2023 г. да изгради необходимата организация за разделно събиране на биоразградимите отпадъци (или за рециклиране при източника, напр. чрез компостиране). Следователно, общината трябва да подготви съответните системи за събиране и инсталации за третиране много преди 2028г.

План за действие към Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци

Подкрепяме предложените мерки и дейности и настояваме ОООО да имат повече задължения при изпълнението им, както е отбелязано и в точка 71.

По точка 38 е необходимо да има задълбочен анализ на вече постигнатите резултати с изводи, който да е публичен и достъпен.

Относно точка 40 е наложително да има повече контрол върху малките търговски обекти, включително заведения, които изхвърлят отпадъците си, предимно кашони и стъкло, в общите контейнери. От една страна нарушават изискванията към тях, от друга затрудняват гражданите да използват контейнерите.

Като част от Плана за действие към Програмата за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО, предлагаме да се добави конкретна мярка, допълваща мярка 66., очакваният резултат от която е "бизнесът да е информиран за възможностите за партньорство за промишлена симбиоза". Столична община би могла да създаде и поддържа дигитална платформа за стимулиране на развитието на местна екосистема от компании, взаимно използващи отпадъка от дейността си като ресурс. Такава платформа би включвала възможност за обмен на добри практики, създаване на общи инициативи, популяризиране на конкретни проекти и дейности и създаване на ново знание за потенциала на кръговата икономика на местно ниво чрез партньорства с академични институции.

План за действие към подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки

Приветстваме мерките, които са заложили в плана. Бихме искали да има повече информация защо кръглата маса в точка 69 се планира за 2028г.

План за действие към Подпрограма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци

Абсолютно недопустимо е да се залага изграждане на фаза III "Интегрирана система от съоръжения за третиране на битови отпадъци на Столична община. След като финансирането с европейски средства не се осъществи и като се вземе предвид гражданското недоволство относно проекта за инсталация за изгаряне на RDF отпадъци, Столична община трябва да преразгледа системата вместо да поставя в риск целия бюджет на общината, залагайки 369 милиона лева в програмата. Продължаваме да твърдим, че посоката на действие трябва да бъде за ограничаване на генерирания отпадък и съответно необходимостта от неговата индустриална обработка и впоследствие изгаряне, за сметка на увеличаване на дяла на разделно събраните отпадъци, още при източника. Именно това е посоката за доближаване до концепцията за кръгова икономика.

Общ коментар

Като цялостно предложение за подобрене на отделните планове към програмите и подпрограмите бихме посочили необходимостта от преработване на индикаторите - цели и текущи, и добавянето на конкретни количествени стойности за тях, особено за целите. Такива липсват за повечето индикатори.

LUBOMIR Digitally signed
by LUBOMIR

GEORGIEV
Date: 2023.07.20
16:48:37 +03'00'